



Lidewij van Gils, Christoph Pieper, Olga Tellegen-Couperus en Rogier van der Wal, *Cicero*. Uitg. Amsterdam University Press, 2018. 192 p. ISBN 978 94 6298 377 9 € 9,99 | e-book € 4,99

Cicero-Cicerone

De Romeinse staatsman, schrijver en redenaar Marcus Tullius Cicero behoeft voor de

meeste *Hermeneus*-lezers geen introductie. Weinig andere auteurs hebben zoveel invloed gehad in de loop van de eeuwen als hij. Het belang van zijn werk voor de Latijnse literatuur en daarmee de Europese cultuur is enorm. Alleen al de bewaarde primaire teksten van Cicero zijn omvangrijk en veelzijdig.

Er is zo veel en Cicero is zo 'alom aanwezig', dat een introductie op zijn leven en werk misschien juist tóch gewenst is. In die behoefte is nu uitstekend voorzien door een deeltje in de nuttige *Elementaire deeltjes*-reeks van Amsterdam University Press (waarin eerder onder andere al *Klassieke literatuur* verscheen, een handzaam totaaloverzicht door Jacqueline Klooster; zie de recensie in *Hermeneus* 89,3). In net geen tweehonderd pagina's krijgt de lezer een mooi panorama van Cicero's leven en werken. Het boekje is noch een biografie, noch een literaire studie, maar een soepel opgezette, leesbare gids, een soort *Cicerone* van Cicero dus.

Als basisstructuur is gekozen voor vier biografisch/historische hoofdstukjes, waarin telkens een politiek conflict centraal staat: dat met Catilina, met Clodius, de strijd tussen Pompeius en Caesar, en de laatste, fatale strijd met Antonius. Daar tussendoor zijn dan hoofdstukjes geplaatst over Cicero als schrijver, advocaat en filosoof. Een afsluitend onderdeel getiteld 'Cicero de onsterfelijke' belicht de receptie tot aan de moderne tijd. Cicero als redenaar krijgt terecht geen eigen hoofdstuk, omdat dit aspect letterlijk overal relevant is en in alles is verweven. De structuur van het

boekje is plezierig en nodigt uit tot lezen en bladeren. De vier auteurs zijn beproefde Cicero-deskundigen, en de informatie mag dus gelden als betrouwbaar.

Cicero's verschillende werken worden uiteraard allemaal ergens besproken, maar het is niet meteen inzichtelijk waar precies. In een volgende druk is dat gemakkelijk te verhelpen met een kleine extra index, of door toevoeging van paginanummers in de nu al opgenomen lijst van Cicero's overgeleverde werken (pagina's 178-180).

Dit is nu eens een publicatie waar je als lezer echt iets aan hebt. Vooral door het handzame formaat en de beperking tot tweehonderd bladzijden is het een nuttig instrument geworden voor iedereen die iets met Cicero wil of moet doen. Aanbevolen dus voor docenten en onderzoekers, belangstellende lezers, en misschien zelfs leerlingen en studenten. Bijna iedereen is met dit boekje gediend.

Vincent Hunink

---